

САНГА ОЛЛОХ

ХАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАЛЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАН
ДЕПУТАТТАР ОРОНУОНААБЫ СОЗЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 92 (6853).

1989 снл. Атырдах ыйн 3 күн.

ЧЭПНИЭР

Сынаата
3 харчы

Пресс-киин ийитиннэрэр

КҮӨХ БЫЙАН КҮРЭБЭР

ОТ ЫЙН 31 КҮНҮНЭЭБИ ТУРУГУНАН ОРОЙУОН ҮРДҮНЭН БАРЫТА 11308,4 ТОННА ОТ КЭБИНИЛЛЭН. БУ КЭМГЭ ТИЗЭРДИЛЛИБИТ ГРАФИК 33 БЫРЫНЬАН ТОЛОРУЛУННА. СЕЗОННААБЫ ГРАФИГЫ СОБОТОХ «МЫНДАБААНЫ» СОВХОЗ 133,6 БЫРЫНЬАН ТОЛОРОН ИНЭР.

Нэдиэлэ үстата оройуонга 4284,5 тонна от кэбиниллинэ. Ааспыт нэдиэлэбэ графигын 103,8 бырыньан турухан испит Карл Маркс аатынан совхоз, тэкикин ыһыктан, бу күннээбн графигы 93,5 бырыньан турухан иһэр. Уопсайынан, оройуон үрдүнэн ааспыт нэдиэлэбэ оттооһун тэтимэ бытаарда. Биричикнэ быстах ардактар мэдэйдэбиттэрэр буолуон сөп. Ол эрэри сорог эвеннарға техника саахалланыта маассабайдык таһаарыллан, бүтүн механизированной эвеннар үлэлэбэтиллэр. Бытаары атын сүрүн биричинизитинэн отделеһне управляющейдере тыл тахсар отум баер буолла дин өйгө-санааба орус-тан, уоскуйбуттара буолар.

Итинник өйдөбүл эвеннарға эмиз баер—дуогабардаспыт маршруттаах кирбитин бүтүрдэхпитинэ сөп дин толкуйдуулар. Түмүтэр элбэх, савмай үкүлүлэх, илликнэн оттоор сир хаалар баалаһаньката таһаарыллан эрэр дин аһаастык этэр-битигэр тийэбит. Мнэстэ-лэргэ маассебай-тэрийэр үлэ олус мөлтөтүлүнэ. Дьонго өйдөтүү, кинилэри күүрээниэх үлэбэ көбүлэ-тин бары партинай, советскай уонна хаһайысты-баннай үлэһиттэртэн китаа-нахтык ирдэнэр кэмэ тийэн кэллэ. Бу күннэргэ үлэ тэ-тимин эбэр инниттэн бэ-йэттэн тутулуктаабы барытын оҕоруоха.

Оройуон үрдүнэн сыллаа-бы соруудах 33,2 бырыньан толорулуна. Үлэни тэрээ-пиннээхтэн садалаабыт «Мын-дабааны» совхоз хайыы-үлэ сыллаабы соруудахын 53,5 бырыньан толорбут буола-бына, оройуон савмай ба-лаһа Эрилин Эристин ааты-нан, «Чурапчы» совхозтар көрдөрүүлэрэ туһаннааба-нан 25,8, 28,6 бырыньан. Совхозтар графигы толорон иһиллэрэ манньк: **Субуруус-кай**—63,8, **Эрилин Эристин**—64,4, **«Чурапчы»**—71,6, **«Мугудай»**—78,5 бырыньан. Графиктарын 32 эвенно то-лорон иһэллэр. Оттон отде-ленеларынан оттооһун хаамыта манньк буолла (бастагы колонка—тоһону

кэбиспиттэрэ тоннаһан, ик-кисэ—графигы толоруу бы-рыньана):

Хатылы	565	70,6
Болтоно	457	57,1
Одоулуун	1100	93,5
Хоптобо	670	72,8
Хадаар	513	59,3
Хайахыт	648	78,2
Чакыр	457	55,8
Сылаһ	584	66,3
Килэҕи	655	77,9
Арылаах	451	80,5
Туйэ	173	54
Болугур	1712	155,6
Соловьев	1091	106,1
Хайыах	202	168,3
Маралаайы	602	74,8
Чыапара	447	62
Толоон	503,4	123
Толөй	459	91,8

Оройуон бары совхозтар-гар сиплэстэһик маассабайдык садалана. Барыта 3850 тонна силэс үгүлэн график 163,7 бырыньан то-лорулуна.

Марфа Ивановна Кычки-на Эрилин Эристин ааты-нан совхоз Хайахыттаабы отделинетын Уот ферма-тыгар осеменаторынан үлэ-лиир. Кини ааспыт сылга сизмэлэбэти ынахтарын 88 бырыньаннара ууланалла-рын ситиспитэ. Быйыл кини үлэлиир ферматыгар 147 ынах баар, онтон 112-тэ ис-куственнай сизмэлэһини-нэн хэбылынна. Сорох ынахтара савга төрөтүлэр. Бэйэтин тустаах үлэтин та-һынан, фермага шаннык-сыт тийэбэ буолан, 19 ына-бы тутан ыһар.

Симонка: М. И. Кычкина
ынабыт үтүүн мээрэйдир.
П. Оконешинов фотота.

ХОПТОБО ВЕТЕРАННАРЫТТАН—713 ЦЕНТНЕР УУТ

Бу күннэргэ ээрин уонна хоппоболор (арендатор Про-копий Петрович Флегонтов) көрдөрөллөр. Рапорга этил-лэрин күрдүк, кинилэр сыл садаланыытынан 713 цент-нер үтүт туттаран быйылгы соруудабы толордулар. Хоп-тобо ветераннара итинэн уоскуйбаттар—мэчирэг тү-мүтэһиэр дээр эби 100 центнери соботуопкалар соруу туруоруналлар. Ма-ны таһынан Хоптобо ыһа-дыабаастара барыта 240 тонна оту бэлэмнир былааннаах-тар. Ону эмиз толорорго бигэ эрэллээхтэр.

А. СИВЦЕВ.

КӨХТӨӨХ КҮРЭХТЭНИИ

Оройуон совхозтарыгар кэлиһи сайыннара илликнэн оттооһунга күүлэйдэри тэ-рийиһ үгэсэ кубулуйан эрэр. Ити илин хоһурунан үрдүк таһаарылаахтык үлэлэһин, от охсуутун искуствотын пропагандалаһын солун форматынан буолар. Күү-лэйдэргэ күрэхтэһик тэрил-лэринэн, хамаандаларынан кытыллар буолан, коллек-тивнай өй-сөһө дуулуур, спортивнай көх үөскүүр. Күүлэйдэ бастаабыт чемпио-на атын ылан, хэрэ көпсөһүн буолан, үөс номоһор кин-рэр.

От ыйын 25 күнүгэр «Му-гудай» совхоз Маралаайы-таабы отделинетыгар проф-союз сыахтаабы комитэтин уонна селсовет ис-полкомуу көбүлэһиннэриһэн от охсуутугар күүлэй тэри-линнэ. Обүгэлэрибт үгэстэ-ринэн күөх быһан күрүсүр күүлэй тэрийиһ үгүс интэ-риһин тартта. Чыбын-Чэбэй-кнэг үүнүүлэх ходоһатыгар үгүс үтүө охсоочулар та-быстылар. Сэтэ чаастаах күрүөмнээх охсуу түмүгэр бастагы мнэстэни механик Егор Егорович Оконешинов 1,3 гектары охсон ыла. Кини 5 ц отунан уонна мүн-нэн биризмийэлэннэ. Ик-кис мнэстэ үөрүүтүн совхоз рабочайа Спиридон Спири-донович Макаров биллэ. Ки-ни 0,96 гектар сирн оуста уонна 3 ц отунан, грамотаһа нагараадаланна. Мадаһын рабочайа Егор Егорович

И. СИВЦЕВ, учуутал.
Маралаайы.

Тыл уонна дьыала

От ыйын 28 күнэ. «Мэ-чир» үлэ-сынныалаһ лаабы-рын таһа. Мэчир Бабаба үрүсүр бытыллыахтаах күү-лэй садаланыахтаах этэ. Оройуон киникн тэрилтэлэ-риттэн хамаандалар кыт-тыкны ылыахтаахтара кэл-бэтиллэр. Совхоз директоры Анатолий Васильевич Ефре-мов бэйэтинэн тийэн кэллэ уонна Болтоногонтоо хамаа-нда туруорабын дин буол-ла. Мнэстэтигэр оттоотор ор-дугун, күүлэй бүтүүтэ охсу-бут кирдэрин кэмтэн ылар табытаастаабын даһаастаата. Онуоха ОАПХ председате-лэ С. И. Яковлев сөбүлэс-лэтэ, хамаандалары төһө баалларынан бири сиртэн түһэрэххэ дин этэн көр-дө. Илээн-сааран балаһыан-һа буолан барда. Дирек-тор маастыһынатынан дьаһа-лын толоро Болтоно диэки «сыр» тынан хаалла.

Хамаандалар кэлбэти-лэр... Күн да ыраатта. Күүлэй тэрээһинигэр элпэ-тээх С. И. Яковлев «Мэчир» үлэ-сынныалаһ лаабырын начальнига Г. Н. Аммосо-вын уонна И. Л. Говоро-вын сүбэлэһэн баран лаа-быр оҕолоруттан уонне аһыах ахсааннаах совхоз рабочайдарыттан хамаанда туруорон, биризмэнэн кү-рэхтэһиннэрэн күүлэй тэри-йэргэ быһаарыннылар.

—Хата, бу дьингээх күү-лэй буолаарай?—биризмэнн хатайга сүтэриэхтэрин ба-барбатах дьон үөрэн үөгү-лэх түстүлэр.

Сэрэбизийини кимнээх хэһэс иһиннэн киирэн тү-һэллэр быһаарыллына.

Улахан күүлэй буолбата

Кылгастык сүбэлэһик кэ-ниһтэн охсооччулары мүн-нүүтэ аһара буола-буола ыһтар ордук дин буолла. Лоп курдук 11 чааска, быһа холоон эттэххэ, 400 метр усталаах ходоһа кыһыл тэрэһинэсэ бааһы-лыбыт финиһтир бэлэ аннылыһына. Онон күүлэй түһүлгэтинэн Бабаба үрүсү буолбакка, Савскай Күрүө дин сир буолла.

Күрэхтэһингэ бастагы нүөмэринэн Николай Быга-нов, уопсайа уонтан таһа кыһы хотуур ылан түстүлэр. Николайы өр-өтөр гымма-ка, быйыл онус кылааска үөрэннэхтээх үлэ-сынныа-лаһ лаабырын кэсиплээх охсооччу Юра Ксенофон-тов ситэ баттаан ыла. Юра сүрдээх үчүгэйдик охсор эбит. Суола-һиһэ да ыраас. Кини 200-чэ метр сирн ким-хана иһиннэ урутаан тийэн, эргийэ көтөн, бири оччо сирн тэлэн, кэлэр дээр үлэ-сынныалаһ лаа-бырын наставнига Н. Н. Ко-лесов:

—Оһом, кытаат, бу дул-балаах сирн аастааххына, ол өртө ото сымнаас. Кытаат! —дин Юра Ксенофонтовака ойоволуу сүүрү сылдаһ өй-санаа уган бизэрэн истэ.

Хас да киникн ситэн аа-һан Семен Барашков Юра-ны кытары тилэх баттаһа биэтэһик табыста. Семен Степанович 36 мүн. 20 сек. биризмэни көрдөрдө. Юра Ксенофонтов —43 мүн. 37 сек. көрдөрөн иккиһинэн бизэги булла. Үһүс кини-нэн Иосиф Васильевич Сав-вин 48 мүн. биризмэнэн та-быста. Инньэ тынан түмүкүз

бастагы мнэстэни —Семен Барашков, иккисини—Юра Ксенофонтов, үсүүнү—Иосиф Саввин ылылар.

—Добоор, ити Юра дин оһо инпит уолум ээ. Мн-гин бэйэбин кыайан табыс-та дин. Эмээксиммэр, дыз, туох днэх бэйэбиний?—Иосиф Саввин үөрүүтүн бил-лэрдэ.

—Бу уолаттар бары да үчүгэйдик охсолор. Эвен-түн былырынын күрдүк кураан дьыллар буолбатах-тара буоллар, оту охсууга эрчиллиһэрэ өссө ордук буолуох этэ. Юра—кэсипл-лээх охсоочу. —наставник Н. Н. Колесов санаатын эттэ. Манна совхоз кырдыаһас рабочайа Афанасий Семе-нович Павлов Иһэрдээх ферматтан, сүрдээх ыраах сиртэн, күүлэй буоларын истэн кэлбит. Кини уһуу-хаста, аһа-суол тардыһылаах күүлэйи көрүөх буолта та-быллыбака улаханник хо-мойо быһытыйда.

Кылгас кэмнээх күүлэй бүтэн, дьоммут күнүсү аһы-лыктарын аһаар олодох-торуна, совхоз директоры А. В. Ефремов тийэн кэллэ.

—Күрэхтэһик усулуобуйа быһытынан хамаандаһа ытыллыахтаах. Тоһо эмиз биризмэбэ күрэхтэһити? Сатамат, Хамаандаһа кин-рэ охсун. Оройуонтан ха-маанда кэлбэтэр биһиги буруйа суохтут. Болтоноһор —Нуучча Үрүсүр, бостуу-хтар—бэйэлэрин сирдэригэр охсон эрэллэр. Олору быа-лаан ылыахпыт,—дин буол-ла.

—Күүлэй сатаан тэрил-лэбэтэ. Оройуонгон хамаанда суох. Онон бэйэбит иккити-нэн эрэ тэриллит күүлэй

күрдүк ыһтарга тийэбит. Оройуон бирийин бүгүн манна өөннөтүрүм хайдах сагаланаарай?—ОАПХ предсе-датель С. И. Яковлев хэр-дэрдэ.

—Ол тус-туһунан охсуу дин күүлэй буолбатах. Күү-лэй дин бири мнэстэбэ түмүлүн ытыллыахтаах. Биһиги манньк тэрээһингэ сөбүлэспэпит,—онтон-ман-тан сөбүлэспэт сагалар иһиллэлээһитилэр.

Субуруускай аатынан сов-хозка Бабаба Үрүсүр ыһыт-лыахтаах күүлэй ити күрдүк буолбата. Онуоха, чолну ким буруйдаарый?

ОАПХ салаатата уонна тэрилтэлэр салайааччылара оройуон ортуттан күүлэйгэ кыттар хамаандалары ту-руоруулар. Совхоз бэйэ-тин ортуттан хамаандалары сүүмэрдээһини, тэрийиһи кыайбата да мнэстэбэ дьэ-кэтик көһүннэ. Быдыр-бы-дырыттан күүлэй дин тыл сүрдээх ааттаах-суоллаах күрүөмнээх, аһа-суол тар-дыһылаах хамаандаһа быһаарарын бары өйдүүр буолуохтаахтар этэ. Оннуу күүлэй тэрийэр дьон кин-тэрэ суоһа, найдаһыһылар быһаарыһылар суоһа биһи-гини улаханник хомотто. Дьон бэркэ санаата иһэн кытылаахтара таалла. Итин-тин манньк элпээһтээх ха-маандаһа, норуот үтүө үгэстэрин салгыр дьылаһа элпээһинэ суох сыһаа-һаһыны сорунуулаахтык тохтотуоха. Дьон санаатын алдытар манньк дьаһалла-ры тэрийэх кэрнэтэ тэри-бэтэх ордук дин санаатым.

Семен попов,
хатыат аһал, корр.

ЭКОНОМИКАБЫТ ТУРУГА

(Сыл агардаабы түмүктөрүнөн)

Оройуон 1989 сыллаабы экономикай уонна социальнай сайдыыларын былаана Саха АССР туһааннаах былааннаах сеп түбэһинириллиэн оһоһуллубута уонна норуот хаһаайыстыбатын подразделениеларын үүнүүлэрин тэтимин, 2000 с. диэри кэллим программатын соруктарыгар сеп түбэһэр.

Быйыл алта ийга оройуон соххотара этн госуодарство- ба туттарыы былаанан 154,9 бырыһыан толорулар. Ол оннугар үүктэ улахан хаалыы таһаарылыына—былаан 93,5 бырыһыан эрэ туолла, барыта 246,2 тонна нэс үөскэтэ. Биирдиклээн хаһаайыстыбалартан «Чурапчы» соххо 128 т уонна Эрлик Эрстикин аатынан соххо 51,3 т нэсэс туттардылар. Отделениелартан Сылант, Болтоно, Хадаар уонна Ха-йахсыт атыттардаар ордук улаханык хаалам бүтүн оройуону тангыры тартылар. Оттон ааспыт сылы иштэа тэһнээтэххэ, Сылант, Болтоно, Маралаайы, Толоон уонна Төлөй отделениеелара үүт аһыан биллэрдик түһэрдилэр.

Улахан экономикай оксууу бородууксуяа хаачыстыбата мөлтөөхүктэн ыла- быт. Холобур, алта ийга соххоттар туттарбыт үүтэ- рин 54,1 бырыһыан эрэ I суорттаабынан барда. Былы- рын 79,1 бырыһыан этэ. Карл Маркс аатынан соххо үүтүн 35 бырыһыан эрэ

үрдүк суортанна. Оттон бы- лырын баччаа бородууксу- суйатын 95,9 бырыһыан I суорттаабынан туттарара. Эмэс ити курдук, Эрлик Эрстикин уонна Субуруус- кай аатынан хаһаайысты- балар үүт хаачыстыбатыгар элбэх үбү сүтэрдилэр.

Сүөһү быйылгы кыстыга сүһүнүнэн куһаана суохтук түмүктэнэ. Ол тынан баран туттарылар сүөһү орто ийааһыныгар уонна уотууга көрдөрүүлэрибт намыаагы- лар. Холобур, сүөһү орто ийааһынын 27 кг тангыры түһэрэн барыта 225 центнер этн ситэ ылбатыбыт. Бу өртүнэн өрдүк мөлтөх көр- дөрүүлээхтэринэн Субуруус- кай, Карл Маркс аатта- рынан, «Мугудай» соххоттар буоллулар.

Төһө эмэ үчүгэй усулуобу- йааах сайын кэлбитин үр- дүнэн, барылаан ааһынан, үүт туттарыы былаанын 300—330 т, этн—220—240 т толорбот турунтаахпыт. Үүт- кэ сорудахтарын «Мында- даайы» уонна «Мугудай», эт былаанын соротох Карл Маркс аатынан эрэ соххо- тар толорор балаһыанна- лаахтар.

Ички сайдыыбыт боро- дууксуяаны оһоруу кэмэин улаатыннырыттан, хаачысты- батын туһарыттан быһан-

чы тутулуктаах. Сүөһү аһы- лытын бэлэмнээһин хампаан- ыатын соруктара итинэн үөскээн тахсаллар. Биллэрин курдук, быйыл үүтү куһа- бана суох, Онон үчүгэйди- х тэриннэххэ, кэлэр өртүгэр экономиканы бөһөргөтүүгэ үчүгэй акылааты уурунуоха сеп. Хомойуох иһин, хойу- тааһын тэбинтэ улахан буо- лар чинчилээх, оттооһун үр- ээһиниһэр дэбаны доһоло- нуур соххоттар бааллар. Мэчирэһин көдүүстээхтик туһаныыга эмэс улахан итэ- дэстэр бааллар. Үүктэ хаа- лыыны туоратыыга мактан күһүн уонна кыһын хаалбыт кэмэ мунутуурдук туһаныах- таахпыт. Ол иһинтэн кыс- тыкка бэлэмнээһин эрдэ хаачыстыбалаахтык ситэрнэх- тустаахпыт.

Норуот туттар таһаардарын оһорон таһаарыы былаана 128 бырыһыан толорулар, барыта 1 мөл. 926 тыһ. солк. оһоһуллуна. Ити былырыны- гытааһар 267,5 тыһ. солк. өрдүк.

Биирдиклээн үлэ коллек- тивтарын ыллахха, эт-үт комбината 154 т этн астаа- (былаан—99 т), үүт боро- дууксуяатын оһорууу 1124 т тиздэн сакааһы 113,9 бы- рыһыан толордо. Ол эрэри ынах арыстык итинэн сы- а-

та суох бородуукталары оһорон таһаарыы сорудабын тохто. Тобого суох техноло- гияа иһирин бытаан, оһо- рор аһын ассортимена дэдагы. Механизированнай бойныы быйыл үлэсэ ил- лэрингэ биллэр ыарахаттар үөскэттлэр, технологичес- кай оборудованнан сэби- лэни таһыма намыһах.

Райпотребсоюз үүт боро- дуукталарын астааһыныан уонна ассортименын элбэ- тинэн дьарыктамат. Сеп- полары тэрийи былаанна- мыт көдүүһүн Бизэр илис- салалтаа хас да сүһүөхтэ- ни, хойулаһы көстүүлэрэ бааллар. Сопотолка уонна общественнай аһылык эр- гирин былааннара туола- тылар. Розничнай таһаар эр- гирин былаана кыранан аһара толорулуна буолан баран, былырыныгы таһы- мааһар намыһах буолла. Ити былаан төһө эмэ былырыны- гытааһар 825 тыһ. солк. намыһаабытын үрдүнэн. Оттон нэһиликнээ аһаан өртүнэн үүнэн иһэр.

Олох-дьаһах өһөтүн ком- бината атак таһаарын тигиттэн уонна дьыаһ-уоска туттулар, уустук техниканы оһомуннээхтэрин ураты кө- рүһүргэ сыл агардаабы былааннарын толордо.

Сыл садаланыытын де- солунт, маһы таһастыр комбинат, типография, кино- сета дирекциятын, аэнапорт- сета дирекцията сүһүнүнэн ку- коллективтара сүһүнүнэн ку- коллективтара сүһүнүнэн ку- коллективтара сүһүнүнэн ку-

Оройуон олохтоохторо суолу тутар-өрөмүөннүүр улаастан үлэтиктэн астым- мат буолууну сирдээхтик биллэрэлэр. Улаастах сыл агарынаабы суол өрөмүөнүн былаан 87,5, оттон үлэтин уопсай кэмэин былаан 92,3 бырыһыан эрэ толор- тоото. Бэйэтин күүһүнэн ту- тар-тар үлэтиктэн биллэр- тинэн эмэ тохто. Суол оһо- һуллубааха таһаарын, пасса- жирдары таһыыга биллэр ыарахаттар үөскэттлэр.

Сотору тэриллэбитэ 30 сыла туолуутун бэлэтир оройуон коммунальнай су- луулатын үлэтиктэрэ сыл агарыгар куһаана суох көрдөрүүлэнилэр. Ол ты- нан баран тымыны түһүр диэри туһаран оһорууга уонна оһорор дьыа өрөмү- нүтэр өссө да элбэи оһо- руохтарын наада.

Сибээс оройуоннаабы үлэ- ла уонна аптека төлөбүр- дээх өһөлөр былааннарын тохтулар. Ону тэһэ үлэ- тарифнай дохуот, оттон ап- тека розничнай таһаар эр- гирин былааннарын кый- батылар. Уопсайынан дэ- ба-

ны, нэһиликнээ төлөбүр- дээх өһөлөрү оһорууга үлэ коллективтара көһө-нэмэ суох буолууну көрдөрдүлэр, барыта 147,9 тыһ. солк. ситэ оһоһуллубата. Олох-дьаһах өһөтүнэн хаачыыны уопсай былаана 92,5 бырыһыан эрэ буолла. Өһөкү оһорор- куруһунэн элбэтиктэ соххо- тар ыраабынан ситэтэ суох- тук үлэлэттлэр.

Сыл бастаы агарыгар ОАПХ предприятиеелара тиздрилибит сакаастары сүһүнүнэн толортоотулар. Ол эрэри мелиоратордар үлэ оһоромтотун үрдэти- гэ, туттааччылар соххоттар объектарыгар хото үлэлэ- тингэ, «Агротехснаб» ба- рыстаахтык үлэлэти- нэ мактан хаалбыт кэм- нэ болсомтолорун күүһүр- дүөхтээхтэр.

Түмүккэ экономикай көрдөрүүлэри оперативнай- дык түмүү уонна кизгик иһитинирэн-биллэрэн иһин итэстэрдээһин бэлэтиэххэ наада. Үлэ коллективтарыгар киздэлэнэ, декадана, ыи- дарынан уонна кварталла- рынан түмүктэр үксүгэр олус хойууатыллан түмүллэлэр. Олор ардыгар коллективтар уопсай муннахтарыгар дүүллэһингэ туруорулу- баттар.

С. НОГОВИЦЫН,
райплан председателэ,
райсовет исполкомун
председателин солбу-
йааччы.

Оттооһунна—бары күүһү! АЙЫЛҔА БИЭРДЭ. АНЫ БЭЙЭТТЭН ТУТУЛУКТААХ

Дойдум сирин, төрөөбүт алаастарбын аһыах хонук таабыта кэрийэн көрдүм. Оо, айылба барахсан, сир- дойду уларыттыта, тутсара түргэн да эбит. Агардас аас- пыт иһи сыла куһааннаан, аһыга турар, Чурапчы сирэ- уота хейдэх курдук куура хаппытын беры ойдуубут дики. Ол иһин ардыгар бы- йаг бэбэ өрө аһыаа оһуста, ба ити. Былырынын сайын баччаларга Болтоно алаас- тарын эмэс кэрийбитим. Он- но көрдөххө, Талта үрбэ- массыннан ханач баһарар көгүл туоруур гына быс- таахтаабыт этэ. Уулаах Эбэ дикэ балачча обургу күөл, сүөһү кыһан уулаабат гына уопон, кыһыта мралаах диэри баһараанынан көрөн сыйтара. Аһыга обургу сир- дойдуу иһири сүүрбүтэ дьулаан этэ.

Болтонолор быйыл үрэх- тэрин хас да буор быһыты- лан быһаннар, ааспыт сый- ларга уолбут күөлэрин то- портарбуттар, үүс ходоһа сирин биризмэтигэр үгүтүл- пыттар. Онон быйыл айыл- ба барахсан бэйэтэ дьаһаан, ааспыт иһи, кураан сыл охсуутун оһоруулар диэ- биттэ, кэмгэр ардаахтык, ардаахтык, күрөөнөөн, дьо- нун өртэ, куурааннаах үлэ- рэ үгүдэ. Хонуга күөх дэ- лэй отунан, тыаһа сир аһын элэтиктэн бар дьонун күн- дүлэтэ.

Биллэрин курдук, былы- рын, илэрээ сыл көһөн оттоон мрала сиртэн сүөһү аһылытын таһан оройуон соххоттара 9 мөл. солк. кэ- рингэ хоромунуу сүкүлүтэ- рэ. Кинилэр иһи кыһын республика 9 оройуоннарыт- тан, Амурскай уобаластан 7745 т оту тизбиттэрэ. Атыннык эттэххэ, сүөһү аһы- лытын балансагыгар илэрэ- риллибит от 47,3 бырыһы- нын, 3 тыһ. тонна комбикор- му, фураһы атын сиртэн аһалыммытара. Ол да

буоллар, оройуон үлэтиг- дыно, уруккутан буоларыт курдук, бэйэлэрин дьуккүө- рдээх үлэлэринэн, республи- ка атын оройуоннарын көмөлөрүнэн сүрүн баада- рын—былааннаах 11310 сый- лы, 17360 ынах сүөһүлэрин —итэн кэллилэр. Онон бы- йылгы өнү туһанан өрө ох- сон лэтиктэаа этн, үүтү оһоруу соруктарын толорор кыах баар буолла диккэ сеп.

Оройуон эбэлээстэлибэ- тик быһытынан, баладан ийын 4 күнүгэр диэри от- тооһун былаан 90 быры- ынан уонна сиклэһи үтүу былаанын аһара толорор сорук туруорулуна. Оноуоа- тоох кыахтар баалларыа? «Мындаааы» соххо үлэтиктэрэ үрдэтиллибит эбэлээстэлибэтин ыһаан бары зөөнөлөр, обществен- ность үрдүк таһаарылаах- тык үлэли сыйдаллар. Ки- нилэр атырдык ийын 20 күнүгэр диэри былааннаах 5620 т оту, 3000 т сиклэһи бэлэмниргэ, онтон баладан ийын 4 к. диэри 1380 т оту былааны таһынан кэби- нэргэ соруктанналар. «Мын- даааылар» от ийин түмү- гүнэн сезоннаабы былаанна- рын хайыы-үлэ 50,6 быры- ынан толордулар.

Иһиһинэн, арденалаан үлэлээһингэ оройуон 115 сүрүн оттуур зөөнөлөрө ба- ры биирдилэр. Кэтэх хаһа- айыстыбалары түмэн 4 коо- ператив, 4 ардендай зөөно тэрилиннэ.

Үсүһүнэн, оройуон үрдү- нэн 1650 ыал үһүн болдоххо дуоһаардаһын оттуур ходо- налары сыйытардылар. Соххоттар кэтэх хаһаайыс- тыбалаахтар оттооллоругар септөөх усулуобуяаны тэ- рийбиттэрэ хайаһыан эрэ сеп. Билигин ханна да ийи —аһаастар хоннохторугар, күөлэр кыһылаарыгар, дүл- балаах ныхтарга—барыты- гар хотуур кылбегиниһэр,

кыраабылалардыах күөрэк- ниһэр, күөх от баһыллар.

Төрдүүһүн, төһө даһын дойду сиргэ от үүмүтүн иһин, ходоһа кизгиктэн Амма үгүөр үрэхтэргэ 132 бастын ычат дьон зөөнөлө- рө түмэн тахсыбыттар. Септөөх дьаһал. Этэргэ ды- лы, баар хаһаас—хаалбат. Бэһиһинэн, сиклэстэнэр культуралар күөх маасала- ра иһа аһыан үүннэ. Онон соххоттар сиклэстэри бил- лааннарын таһынан сорох бааһыналарын үүкүүлэрин оттуу хомуйар кыахтанналар.

Алтыһынан, бурдук үүнүү- тэ куһаана суох. Карл Маркс аатынан соххо сепалтаа, холобур, билингиттэн хо- мулуоттаах бурдугун, соһо- мотун ханна хараһарын ту- һуан долгуһар.

Ол тынан баран хайы- үлэ от ийа аһаа оһуста. Күһүн садаланыыта «Ыл- дыһын таһаран кэллэ, ардах билиннэ. Ол үрдүнэн сорох соххоттарга, отделеһиелар- га, зөөнөлөргө үлэ кэмэ олус бытаан, түмүк мөлтөх. От ийын 31 күнүгэр туру- гунан оройуон 10653 т оту кэбиһэн сезоннаабы бы- лааннаах 31,2 бырыһыан эрэ толордо. Ол иһигэр Эрлик Эрстикин аатынан соххо сиччэх 22,8 быры- ынан оттоно. Отделение- лартан ордук хаалам иһэр Чакыр сыйлааһыттан 18,8 бырыһыан эрэ оһордо. Оро- йуон үрдүнэн 3850 т эрэ сиклэс үгүлуна (25,5 бы- рыһыан). Ити былырыны- гыттан 2918 т аһыах.

Хайа баһарар үлэ салаа- тыгар, ол иһигэр оттооһун- га, мистэтигэр рабачай иһдери, дьобус үлэ коллек- тивын сепелэр, киһи үлэтин таба тэрийэр, баһылыр- көһүлүрү киһини булуу, тө- ба таһыны—коллектив си- тыһиттэн, үлэ түмүктээх буолуутун төрдө. Онон хан- на баһарар оттуур зөөнөлө-

ры өр сылларга өрөхсүбэх- кэ салайар. Бастааһынаах састааптаах, сыйыарылыбыт сирдээх-уоттаах зөөнөлөй прозавоһтөөһүн көрдөрү- лэрэ эри-дэһи буолар. Мил бүтүн кыһыктын онук дьоннортон биирдэстэри, республика биллэр отчуутун Василий Петрович Седели- шев II (Болтоно) туһуан аһан аһааһын баһара- бын.

Киһи—53 састаах күрбү- олорбут, зөөнөтүн үлэтин- хамнаһын барытын төбөтү- гэр аһаа-суоттуу сыйдар, киһинин фермаһа сүөһү аһатар туруу үлэтиг иһи. Быйыл бэйэтин туһугар юби- лейдаах сайына. Ол курдук, көлө-илин зөөнөтүгэр үлэ- лээбитэ, салайыта 25 сыйы- туолла. Бу үлэ чинэлэрин усталаах-туоратыгар оройуон отчуутарын социалистическай куоталаһыларын баһылаан- көһүлээн кэллэ. Зөөнөтэ ыһыммыт эбэлээстэлибэ- тин толорботох сыла дикэ суох. Коллектив көлө-илин зөөнөлөрүн куоталаһыла- рыгар 5 төгүл республикада чемпионнаабыта, микитэ үһүс мистэстэммитэ. Оттон оройуонугар 22 төгүл бас- таабыта, соххотугар буола- лаһына мэлди бастын.

Бу 6 аттаах, 3 оһууаах, 9 киһилээх (үксэ оһолор) зөөно ааспыт пэтилетка сый- ларыга, 2637 тонна оту от- тообута, эбэтэр 5 сыл уста- тыгар биирдик отчуутар сезон аһын 59-туу тоннаы бэлэмнээбитэ. Отторо үксэ I суортаах, көрүүтэ куруу- тун чик, күрөөтэ-хаһааа бөһө-тэһа буолааччы. Үүс ситэтэ суох механизациялаах зөөнөлөрдөөр валовойуан даһаны, биир отчуутар тиз- саринэн дэбаны элбэх оту оттуур. Кылабыһаа, отун себестимөһө итинник зөө- нөлөрдөөр 2 төгүл чэлчи- ки. Зөөно үлэсэ ситиһинтэн кистэлэнэ сүһүнүнэн бир—

сайыкты иһи ийга хас биирдик үлэ күнүн, чаһын таһан тэриктэ, туһанан сыл тахсыы дьылбатын быһаарар үлэсэ—оттооһуннаа— дьыг- нээх баһыһаады сыйлаан- наһы. Оттооһуну хайа ба- барар сыйыһа эрдэ саба- лыыр, оройуонга бастаы кизбиһилээх оту киһи туруо- ру. Оттуур сир, көлөтө, туттар сибэ-сэбиргэлэ бары- та бастааһына. Сыйыарылы- лыбит ходоһатын отун үүнүтүн көрөн үлэлиһилэр.

Коллектив үрдүк таһаа- рылаах үлэтин иһи 9 ав- томашна, 14 мотоцикл, 4 «Дружба» эрби фондара- рынан, 78 убаһана, элбэх суумалаах харчынан бири- мийлээммитэ, эби төлөбү- рүгэр сүүһүнэн тонна оту аахсыбыта. Оттон салайаа- чы өр сыллаах үрдүк та- һаарылаах үлэтинэн Саха АССР норуотун хаһаайыс- тыбатын үгүөлэх үлэтигн үрдүк атын илбита, РСФСР уонна Саха АССР Верхов- ный Советтарын Президиум- нарын Бочуотунай Грамота- ларынан наһарадаламмыта.

Ол тынан баран Василий Петрович үлэ чинэлэринээһи үлэтин сүрүн түмүгүнэн ыч- чатай үлэсэ иһи буолар. Киһи ити кэмэ элбэх ыч- чат дьону, үксэ оһуола

оһолорун кытта оттоон үлэ- бит бэртэрэ оһортоото. Арыгы нэсэ дэлэй ааспыт кэмнн уһаһыгар имарай- сарын буола ыһыт уолат- тары үлэсэ, олоххо ииттэ, киһи, мал буолаһаларыгар, дьыа-уот туттан олохсуйал- ларыгар көмөлөстө. Киһи дьоло үлэсэ, аһардас үлэсэ эрэ буоларын дьыгкээхтик итэстэ, үлэтиг дьоло бу- луу чувствотын үөскэттэ.

Көлө күүһүнэн үлэһинир бу зөөно үһүн кэмэ эри-дэһ- си үрдүн көрдөрүүлээхтик үлэлээһингэ соххоттар, тыа сирин үүс олохтоохторо тэһинкаа наһаа сиччэн ко- ло күүһүн туһаныттан ак- каастаммытара сыйытын олоххо даһаастааһа. Билигин республика үрдүнэн көлө оһуһун, атын элбэтин сору- га өссө күүскэ турда. Көлө эргичи бэриһтаабын олох ыһыһылаахтык көрдө- рөр.

Түмүктээн эттэххэ, оройуон үлэтиктэрэ быйыл сүөһү аһылытын бэлэмнээһингэ ыһыммыт эбэлээстэлибэлэ- рин аһара толорууларыгар бары кыахтар бааллар. Би- лигин барыта бэйэтэн ту- тулуктаах эрэ өртө хаалла. Күн-дьыл ону мунутуурдук туһанарытын модьуйар.

И. ЛИСТИКОВ,
союзнай суопалаах
персональнай пенсионер.

БАСТЫН ЗВЕНО

Соловьев отделение- тар сыйыһыттар 10 киһи- лээх зөөнөлөрүн Степан Ва- сильевич Федоров салайар. Кинилэр сезон устата 200 тонна бастын хаачыстыба- лаах оту бэлэмниргэ со- рунтамытара. Оттооһун тиз тэһиһинээхтик күнэри- тэ таһан, куурааннаах ходо- һа турумууттара. Отделе- ннэ зөөнөлөрттэн бастаы- наан оттооһун графигар киирбиттэрэ.

От ийын 31 күнүгэр ту- ругунан коллектив 141 тон- на оту кэбиһэн, графигын 176,2 бырыһыан толорон иһэр. Онон сыйлаабы сору- дах 70,5 бырыһыан бэлэм- нэннэ. Зөөно Амма үгүөр көбдөххө оттуур. Кинилэр, маршруттаах сирдэрин төһө кылаһынан эрдэ бүтэрэн, баһаларын туттар болоһ- нээттар.

А. МАКАРОВ,
Мырыла.

МЭЧЧИРЭН КЭМИН ҮҮТҮ ҮАҢЫНГА МУНУТУУРДУК ТУҢАНЫАХХА, ИС КҮАХТАРЫ ТОЛОРУ АРЫЙАХХА

НИРТТИИ. АҢЫТЫ НОЧООКНО ТЭБЭР

Сыл аҕарыгар совхозтарга үүтү государствоба бас-
ты суортаабынан тутта-
ры 54,1 бырыһыанга тэг-
нэллэ. Хаачыстыба үлэлэ-
р болҕомто кинигэр
ылыллыбаттарын түмүгэр
совхозтарга көрдөрүү олус
кыһаҥ. Ол курдук, бу
көрдөрүү Карл Маркс аа-
тынан совхозка 35, Эрлиик
Эрстиик аатынан совхозка
37,7, Субуруускай
аатынан совхозка 39,2
бырыһыанга тэгнэстэ.
Совхозтарга, отделе-
ниеларга үүт хаачыстыба-
тын түпсүрүгэ специали-
стар үлэни ыһпаттар дин
быһаччы билииниэхэ наада.
Оннообор ынах сиккын
ыраастааһын, ыһыр аһара-
ты күсүгэ иккитэ наарынан
үрдэрэн сууһу курдук су-
дургу үлэлэр көрдөбүл бы-
һытынан оҕоһуулуулар.
Ити барыта совхозтарга
хаачыстыба болҕурууһунан
ким да дьарыктамматын,
тэрээһин уонна ирдэбил
суоһун дакаастыһылар. Хо-
лобур, Субуруускай аа-
тынан совхозка алта ый түмү-
гүнэн 434 т үүт туттарыллы-
бытынан 110 т эрэ сойуту-
лан туттарылынна. Совхоз-

ка ситэтэ суох дааннайынан
2 т тахса үүт аһыйыта төн-
нөрүллэн турар.

Быйылгы курдук мэччи-
рэннээх сайынга биһир да
фермада Ефремов ыһыма-
тынан үүтү сойутар эбэтэр
тымнытар установкалар та-
һыллан үлэлээбэттэр. Аас-
пыт сыллаахха бу болҕу-
руос өндөн-миндэн көрүл-
лэн, совхозтарга туһааннаах
соруудахтар ОАПХ совети-
нан тиздирилилбэттэрэ ку-
мааһыга эрэ хааллылар.
Эрлиик Эрстиик аатынан
совхоз икки тымнытары са-
йылыктарга от ийин орго-
туттан сөҕө үлэлэтэн эрэр.
Атын совхозтарга манньк
тэрээһин суох. Ол оннугар
үүттэрин күнгэ үстэ арды-
бы аһынан таһаллар, элбэх
сэллэрээтэрдир пууннары
аһаллар. Түмүгэр элбэх үлэ-
һит илин, үп ороскуоттанар.
Маньаха судургутук, мэҥэ-
ханаастар курдук, сайы-
лыктарга бадыбаал хаһан
Ефремов ыһыматынан үүтү
сойутуу тэрлэлэрэ уон очко-
нон барыстааһын биһиги
салайаччыларбыт, специ-
алистарбыт туох да иһин өй-
дүөхтэрин баарбаттар. Бу
ныма быдан бөрөстүгү.

**Сыл сэттэ ыйынан үүтү
государствоба туттарыга
оройуон 70 тонна иэстэн-
нэ. «Мындабаайы» совхоз
соруудабын 89,3 т аһарда,
атын совхозтар ыраабынан
толорботулар.**

халпырыһа суох, үлэлээх.
Сатыыр дьон 10—20 сыл
тутталлар.

Этилибитин курдук, үү-
тү сойутууга ыаллы Мэҥэ-
Хаҥалаа оройуонугар бары
бүтүгүн суолта уураар буо-
ланнар үүттэрин оннообор
кыһын, саас сойуталлар. Ол
түмүгэр барыһы, көдүүһү
эрэ ситиһэллэр. Манна хас
бирдии сайылыкка икки-
лиик Ефремов бадыбаала
баар. Тымнытар установка
баар да сиригэр элекгро-
уот барар түбэлтэллэр сап-
павска биһир бадыбаал баар
буоларын ситиһэллэр.

Сотурутааһыта Хайахент
отделениетыгар буолан ас-
пыт ОАПХ специалистарын
уонна Эрлиик Эрстиик аа-
тынан совхоз дирекциятын
халбоһуктаах мунньаһар ба-
лиэтэммитин курдук, сөмөй
бөрөстүгү аһыһынан манна
сыл алта аҕар ыйыгар

аҕардас үүт хаачыстыбата
куһаһаннан, дифференци-
роланнай надбавканы өссө
туран, 110 тыһ. солк. нөһөт
таһаарылынна. Ол иһигэр
аҕардас ыһыныксыттар
хамнастарыгар 33 тыһ. солк.
ситэ аһылыгыта, Оскөтүн
миэстэ үүтү сойутуу бы-
һаарыллыбыта эбитэ буол-
лар, бу 33 тыһ. солк. (кы-
рата суох харчы) эби хар-
чыны ыһыныксыттар хар-
мааннарыгар уктую эһилэр.
Маньа таһынан үүт миэстэ-
лэргэ сойутуулар буоалар,
киин үүт заводу-
гар күнгэ биһир эрэ тэ-
лэһэ ээ. Субуруускай аа-
тынан, Карл Маркс аатынан
уонна «Чурапчы» совхозтар-
тан үүт күнгэ үстэ таһы-
лар буолан, ити завод үлэ-
һиттэрэ күнгэ 14—15 чаас
үлэһиргэ тийэллэр. Манна
созогуоллалар астар, үүт
сойутуулаахка кэлэр буо-

лун, хаачыстыбааһа биллэр
мөлтөх. Ол биллэн турар,
наһилиһинэ көрдөбүлүгэр
эппиэттээбэт.

Сайылыктар икки арды-
ларынаабы суол оҕоһу-
лубат буолан, кыра да ар-
дах түстэ да сырын бытаар-
лар, үүт аһыйар. Ол бары-
та манньксыттар, совхоз
кармааннарыгар охсор. Ма-
ны тэгэ төһө эмэ элбэх сы-
ранан, ороскуотунан үүт за-
водугар тизлэн кэлбит үүт,
уот барарынан, миэстэ
аһарынай дизэллэр суох-
тарынан, буорту буолуута
таһаарыллар. Чакыр отде-
лениетыгар, ыһыныксыттар
билиһиллэринэн, аҕардас
бу биричииһинэн 10-ча т
үүт аһыйыт. Ол ханна да
көрдөрүлүбэтэх, буруй-
даахтаран ирдэбил оҕо-
һуулуубатах.

Сайылыктарга рукомой-
нигы, ыраас сотуру дьы-
һис көрбөккүн. Ол оннугар
кирдэх таһас, иһит-хомуос
голору. Үүт тутар пуунна-
ра кирдэххэ, эмэ биһир он-
нух. Манньк чаччырыт, эл-
пизитиһэ суох быһыы му-
һуру уһугар тийэһи тэрээһин
үлэлэр мөлтөхтөрүгэр иҥ-
нэр. Бу үлэни миэстэлэргэ
тэрийинэн ким даһаны дьа-
рыктаммыт, ирдэбил оҕо-
һуулуубат. Манна быһаччы
эппиэттээх зоотехнической,
ветеринарной специалистар

онно эрэ ыһаһамат курдук
тутталлар. Буруйу аренда-
та түһэрээччилэр, бэйэлэрин
бэйэлэрэ көрүнүөхтээхтэр,
биһиги орооспоһуг да
дизэллэр суох буолбатах-
тар.

Манньк баһаһаннаһы
уларытар иһиттэн миэстэ-
лэргэ кылаабынай зоотех-
никтар шаттарын чөлүгэр
түһэрээххэ наада. Бары зоо-
технической, ветеринарной
үлэһиттэртэн ирдэбили күү-
һүрдүүххэ. Хамнастарын өк-
лод буолбакка, үүттэн эһэн
быһаччы сибээстиир хам
кэлэ. Оччоһо эрэ хамсаа-
һыннар таһыахтара.

1990 с. хаачыстыба бол-
пуростотуларга государство
көрдөбүллэрэ өссө үрдэрэ
туралларын миэстэлэргэ
учуоттаныахха.

Түмүкү бу күнүгэр,
үүт завода оромунан
барыһынан 10-тан тахса
күнгэ үлэтин тохотто. Дьэ
ол иһин Карл Маркс аа-
тынан совхоз үүтүн Дирингэ,
оттон Субуруускай аа-
тынан совхоз үүтүн Мараһааһыга
илдээхтэрэ. Ылалартан хо-
муулуубут үүтү астааһын-
га оройуон кинигэр элп-
лэрээтэрдир пуун үлэһи-
э.

М. КИРИЛЛИН,
ОАПХ сотурууһа уон-
на хаачыстыбага государ-
ственной инспектора.

ҮРЭХ ТӨРДҮН ЭДЭР ҮАҢЫНЬКСЫТТАРА

Быйылгы сыл сабаланы-
тыгар Амма орто аскуолага
(директор Е. А. Смирников)
«Мындабаайы» совхозтан 50
ыһабы арендага ылан көрө-
хараа сылдыһарын туһунан
үгүстэр истибит буолуох-
таахтар. Бу сүөһүлэри көрөр
үөрэнээччилэр билигин Ач-
чыһы Куттараһа Урэх Төр-
дүгэр сайылыктанан олоһон
үлэһиннэлэр. Ферманы про-
изводственной үөрэхтээһин
маастара С. С. Сысоловтин
салайар, оттон сүөһү ийи-
тигэр уонтан тахса сыл үлэ-
лэбэт опыттаах Н. П. Фе-
доров наставнигынан сыһы-
рыллыбыт. Ыһыныксыттар—
быйыл сэттис кылааһы бу-
һирбит Кузьмин Вася, Чичи-
гянаров Андрей, Николаев
Слава, Кожурова Люба уон-
на тохсус кылааһа үөрэнээч-
чигэ Карпова Аяа.

Оҕолор ыһабы ыһылларын
таһынан атын үгүс үлэлэри
толороллор. Ол курдук, уо-
латтар солбуһа сылдьан

атынан ыһахтарын бастуу-
һаан мэччиттэллэр, бары эби
аһылык оҕороллор, бэл
астарын бэйэлэрэ ас-
таһаллар. Кинилэр маһай
уһа үлэлэрин ыһырсаппыт-
тара. Сорох оҕолор ыһаха
быйыл сөҕө күһаһабыттар.
Сайылыкка титинги саас о-
скуола үлэһиттэрэ тулпугтар,
оттон оҕолор олоһоллору
дэриэбинэттэн ампаары көтү-
рүбүтүттэн ампаары көтү-
рүбүтүттэн хол курдук ик-
ки хостоон түнүккүтэн биһир
биттэр. Бу дьэ туһулаа ийи-
гинэ эдэр ыһыныксыттар
балаакһанан олоһоттар.

—Оҕолор ыһаха сыстан
үлэ ыһытыһаһыһытын би-
лэн эрэллэр.—дизэн хэлсиир
Семен Семенович.—Куһа-
на дин электричество суох
буолан иһилиитинэн ыһыт.
Совхоз кылаабынай инже-
нерэ Л. Н. Тихонов УДС мо-
туорунан үлэһир ыһабы
ыһыр аппараты туруорса ыһ-
дыар.

—Арендага ылбыт 50
ыһаһытыттан билиһини ту-
рууһаан 30 ыһаһа, аһыттаро
төрүү иһиктэр. ыһаһахтар
да бааллар.—дизэн салгыы
кэлсиир С. С. Сысоловтин.—
Ол эрээри санаабытын ту-
һэрбэллэ. Аһахха итээс-
быһаһас аһыһа суох эрээ-
ри, ону барытын аһахса, сон-
ноһо сылдыһабытын себу-
лээбэт дьоммут. Бэйэбит
күүспүт ыһаһарынан толор-
оһоро сатыһыт.

Эдэр ыһыныксыттар үлэ-
һэ-хамнаһа үөрэнэн, буһа-
хатан эрэллэрэ харахха бы-
раһыллар. Үлэлэрин даһаны
сөбүлээбэттэр. Уолаттар
мантан салгыы иккис сөһө-
һа хаалар санаалаахтар.

Сайылыкка уот суоһа, ыһ-
дык, куһаһан эбит. Оҕолор
илиһинэн үлэһиллэрин та-
һынан теледээр көрбөтөр,
музыка истибэттэр. Оттон
эдэр дьон билиһиттэн-көрүүт-
тэн арылланан хаалалара

Сири онороочулар республикатаабы куоталаһыларын УСУЛУОБУАТА

1989 с. сиртан ыһыллар бороһууһууһу үрдэттигэ
уонна государствоба туттарыһын элбэттигэ респу-
бликатаабы куоталаһы ыһытыһахтарыгар, биһирээдэ-
лэргэ уонна эвеноларга, арендадордуга Саха АССР
Госпромомун коллегията уонна агропромышленной
комплекс үлэһитэрин профсоюзун обкомун президи-
ума үлэ харуһунуһунэн түмүк көрдөрүү быһымынан
манньк бириэмийэлэри уонна фондалары аһыр.

**ТУОРАХТААХ
КУЛЬТУРАЛАРЫ
ҮҮННЭРИИГЭ**

600 гектартан итээһэ
суох ыһылаах, ол иһигэр
150 гектартан итээһинэ
технологияны туһалар кол-
лективтар ортотунан 17-тэн
22-гэ дьэри центнер үүнү-
чү ылбыт буоллахтарына,
300 солк. харчынан биһир

ийэ уонна «Жигули» ав-
томашина фондата бэрл-
лэр—үс миэстэ.

400 гектартан итээһэ
суох ыһылаах, ол иһигэр
50 гектартан итээһэ суох
кэнгэ интенсиивнай техно-
логияны туһалар коллекти-
тар биһирди гектартан ор-
тотунан 19-тэн 25 центнергэ
дьэри үүнүчү ыллаһтары-
на, 250 солк. харчынан би-
риэмийэ уонна «Москвич»
автомашина фондата аһа-
чар—икки миэстэ.

**ЭЛБЭХ СЫЛААХ ОТ
СИЭМЭТИН ҮҮННЭРИИГЭ**

200 гектартан итээһэ
суох ыһылаах эвенолар
гектартан 1,5 центнертан
итээһэ суох сиэмэтин ыл-
лаһтарына, 300 солк. хар-
чынан бириэмийэ уонна
«Жигули»-автомашина фон-
дата бэрлэлэр—икки миэ-
стэ.

150 гектартан итээһэ
суох ыһылаах эвенолар
гектартан 1,7 центнертан
итээһэ суох сиэмэтин ыл-
лаһтарына, 250 солк. хар-
чынан бириэмийэ уонна «Мос-
квич»-автомашина фон-
дата бэрлэлэр—икки миэстэ.

**АТЫҢА БАРАР
ХОРТУОПҮҮҮ
ҮҮННЭРЭЭЧИЛЭРГЭ**

50 гектартан итээһэ
суох бааһылаах, биһир
гектартан 170 центнертан
итээһэ суох үүнүчү ыл-
быт эвеноһа 300 солк. хар-

чынан бириэмийэ уонна
«ЛуАЗ»-автомашина фон-
дата аһаһар—биһир миэстэ.

50 гектартан итээһэ суох
кэнгэ биһирди гектарыт-
тан 150 центнертан итээ-
һэ суох үүнүчү ылбыт кол-
лективтарга 250 солк. хар-
чынан бириэмийэ уонна
«Урал» мотоцикл фон-
дата бэрлэллэр—түөрт миэ-
стэ.

40 гектартан итээһэ суох
ыһылаах, гектарыттан ор-
тотунан 160 центнертан итээ-
һэ суох үүнүчү ылбыт кол-
лективтарга 200 солк.
харчынан бириэмийэ уонна
«Урал» мотоцикл фон-
дата бэрлэллэр—түөрт миэ-
стэ.

**СҮӨҮ АҢЫЛГА
БУОЛАР КУЛЬТУРАЛАРЫ
ҮҮННЭРЭЭЧИЛЭРГЭ**

50 гектартан итээһэ суох
сиртан гектарыттан орто-
нунан 160 центнертан итээ-
һэ суох күөх маассаны ыл-
быт коллективтарга 300
солк. харчынан бириэмийэ
уонна «Жигули»-автомаш-
ина фондата бэрлэллэр—үс
миэстэ.

40 гектартан итээһэ суох
сиртан хас биһирди гектар-
тан 170 центнертан итээһэ
суох күөх маассаны үүн-
нэрбит коллективтарга 250
солк. харчынан бириэмийэ
уонна «Урал» мотоцикл
фондата бэрлэлэр—икки
миэстэ.

30 гектартан итээһэ суох
сиртан гектарыттан орто-
нунан 200 центнертан итээһэ
суох күөх маассаны үүннэр-
бит коллективтарга 250
солк. харчынан бириэмийэ
уонна коллесакаах «ИЖ-
Юпитер» мотоцикл фон-
да аһаһаллар—икки миэстэ.

Т. КАРДАШЕВСКАЯ.
Снимокка: Урэх Төрдүн
эдэр ыһыныксыттар.

Автор фотога.

Максим Сибиряков

Саха хансабайдыттара

[Салгыта. Иини ханьыт
91 №-гэр көр.]

Ыһыахтары Чурапчыга 1947 сылтан көрөр буолбутум. Онно ордук Таатта киһитэ Иннокентий Огоюкин уонна Чурапчытан Яков Бескин өйбөр хатанан хаалбыттар. Адыас жуптук курдук быһылаах таһаалаах, куруһунанын өрө тэйэххэлиин сылдьар Иннокентий Огоюкин үрдүгэ 160 см, ыйааһына 65—66 кг бадахтаах этэ. Оттон Яков Бескин орто угуохтаах, суон, онон ыйааһына 75 кг буолуон сөптөөбө. Огоюкин Чуралчы ааттаабы Никифор Пинитигэ (Павел Пинигин убайа, биллгин Мэнэ-Хагаласка Суолаа олоорор) атахтаа сылдьан халбарыс гынак быраппыта харакпар бу баарга дылы.

Яков тустарын 1948 сыллаахха ыйаахха көрбүтүм. Кини онно Сулааччы олохтоого бөбө Флегонтовтыын кирибиди, бадаба, кыйда быһылааба. Онно көрдөхкө, Яков бизэ тарбарык суола киһитин сийин этигэр олорон хаалбыт этэ. Кытаанах харбааһын быһылааба. Яков олус холкутук, ыксаа-бааха утарсааччыларын систэриттэн харбаа, ыйылыта тардан кыайтабыра. Атабар күүстээх буолан атахтаахтарына төлүгэ тэбэрэ, олуйдахтарына, хатыйдахтарына ибир да гынак көрбөтө. Михаил Догдонов, Мырылоба Совет исполкомун председателинэн үлэтин олордобуна кэпсэтэр-сэлэһэр этибит да, тустарын туһунан ыйыппат этим. Онон кини туһунан тугу да этэрим суох, туора дьон тылыттан суруйар сымскалаах буолуон сөл, онон туттунэбыт.

ХАПСАБАЙДЫТ КЭМНЭРИМ

Бастаан нэһилээк ыйаабар 1952 сыллаахха холонон көрбүтүм. Хатылы ыйаабар тийбидим нэһилээк үс тустууж көлүмүс. Дьонум бэйэ-бүтүн кырлар, дьарамалар, Сыраллаан иккиһинэрин

ыйаадым, 5 солкуобай (биллгининэн 50 харчы) бириэмийэ ылым. Онно сүрдээбин уорбүтүм, байыт киһи курдук санаабытым. Эниилгитигэр Сибиряков дьон улахан тустууу уол үөскээбит сүрөдэ оройуонга тарбаммыт этэ. Ити сыл оройуон ыйаабар Төлөйтөн Виктор Смирников, Афанасий Тарабукин, Одулуунтан Христофор Матвеев, Мугудайтан Гаврил Красильников—Амырытаал (бөкүөнүгү таптаан Амырытаал диирим, ону олус сабулүүрү. Үтүө майгылаах, бэртээхэй киһи этэ), Хайахыттан Михаил Васильев кирибидиттэрэ. Оччолорго быраабыла дьон сөччө суога, ким хайдах сабулүүрүнэн тустар. Дьонум минигиттан сеппаллар эбит, онон уолу сылатан кыйаарга дьон субээспиттэр. Ону билбэт этим.

Күөгэйэр күнүгэр сылдьар саамый күүстээхтэрэ Гаврил Красильников — Амырытаал бастаан кирида. Бэйэте ветеринарнай үлэни буолан сөччө клинтинэн үлэлээбэтэх киһи, онон 90-ча кг үөскүлэбэтэ. Утарсааччылар харса суох мадыктыыр. Бирдэ атахтаан туруйалата сырыттым да, судуулайбыт Василий Семенович Константинов (партизан Харачаас сиэнэ) кыйааһыны бизэбэтэ. Кини ырбыта өтө көстөр да, тэгил нэһилээк дьон этин киллэрбитин кытта сабулэстим. Аны саамый опиттаахтарын Афанасий Тарабукин киллэрдилэр. Бу, кырдык, олус сылбырда хансабайдыт. Кириэн иһэн атахпыттан алыттыннаан ылла, ангар атахпар кыйааһын өр сырыттыбыт, ол быһылар көрөөччүлөр ортолоругар да кириэн табыстыбыт (оччолорго көрөөччүлөр төгүрүччү олоороллор), онгон бири түгүнн туһанан атахпын төлө тэбэн кэбистим. Дьон иһинэн тэгилэстибит. Ол кэнигиттан утуу-субуу үс киһилэрин быраабытым. Алтыс киһини кытта,

сыннаамакка эрэ, туста тахсабын. Бу республикага экиннэ киһини биллэбит хансабайдыт Виктор Смирников этэ. Кини республикага төһө даданы чемпионнаабатын иһин, саха бири чабылхай хансабайдытын биллэр. Орто угуохтаах, күүстү курдук эттээх-сииннээх, оччолорго 65 кг ыйааһынаах, олус сылбырда, атаха турганнах кириэр. Бэрэ дьон хатыйар үгэстээх этэ. 1953 сыллаахха, ыйааһыннан тустуу суох кэмигэр, республикага Роман Петухов кэнигиттэн иккис буолбута. Ити курдук Виктор дьон бастаагы миэстэни билдэһэ тахсабын. Дьон уорбүтэ-көпүтэ, тустууу көрүүн баарбыта сүрдээх. Үксүлэр Викторга ыйаадыллар, онтон-мөнтөн «Виктор, кытаат!» дьон хансабайдыттар. Элбэхтик тустаммын сылайбытым сүрдээх, арааһа, төлөйдөр элбэхтэр эбит дии саныыбын. Кини кыйааһыны үксүн быһа ылан чагын эрчимнээх. Кириэтэ синнигэс биллэр тустэ, ону төлө астым, күүспүнэн кыйаабын. Бил быһа-бастаан, сийин ыйылы тардан, халбарыан эбэтэр көтөбөн быраабыаһын баараммын да, кини муота сылдьар, мин наар кимэ сатыыбын. Ол сылдьан кини хатыйан саада да, олоро бизэбидик бэйэм билбэккэ хаалдым. Виктор чемпионнаа, онон иккис буолдум. Дьэ итинни этэ улахан тустуугу кытта бастаан боруу балана көрүүм. Оччолорго 20 саастаах этим. Онно табаарыым Афанасий Кирикович Софронов бизэбиди грамотатын быһыл Д. П. Коркин музей-диэтигэр көрөммүн долгуйа санаатым.

КЫААЫ УОРУТУН БИЛЭБИН

Ыам ыйын 9 күнүгэр 1954 сыллаахха биллгин райком анныаагы күөх хонкуга тустуу ыйытыллына. Оччолорго мин сеппэт кэмим. Минги

утары бөбө Самзэн киллэрэр буоллур. Семен Захаров туруору күүс баар киһитэ, свастынан тэгилт, көрүмүтүнэн да маарынаабыт, угуохпунан арыый үрдүк эбитим буолуо. Дьон бөбө тобуруйда. Бири кыйаабыт оройуон абсолютнай чемпионна дэкиһтээх. Утарсааччылар мөдөөт, бэйэм курдук, ыгыта туһунан тустар, ыйаабыт да бири. Кириэт да куустуһан кэбистибит. Кини сеппин кыччырааччы тардан барда, ону нэһилээк сылдьан уга өртүбүнэн халбарыс гыным да, утарсааччы умса баран тустэ. Ити суоһ-сөдөтөх албаһым хансабайга тустарым туһунаабыта, чемпион олоорбута, албан-ааттаабыта, көкүл тустууга суолу аспыта. Онтон көгүл тустууга кирибиди туһуар бири эрэ албаһы туттубутум.

Онтукам кэли «Максим колодката» дьон ааттамыта. Кини көмөтүнэн албан аатырбыт элбэх тустуугу бүдүрүппүтүм, маастар буолбутум. Ити тустууга Семен Захаров кэнигиттэн Егорова дьон уол кирибиди, көтөбөн ылан тизэр быраабытым. Онон оройуон чулуу хансабайдыта аатырбытым.

ААТЫРЫТ ХАПСАБАЙДЫТТАРЫ КӨРБҮТҮМ

Төдүкүлүсэ заочнай отделеһыгар экзамен туттара 1954 сыллаахха Олоһоһунан сатыы Майаба барытым уонна массынанан Алларба Бэстээхэ тийбидим. Онно Якутскайга хансабайга республика чемпионна табула турара. Минги туһунан дьон хайытытарын аххаастаабытым. Ону биллгин кэмимэ саныыбын. Роман Петухов, Владимир Ефремов, Сергей Ли-Фуну, Михаил Мелердыров кытта холоһон көрөрүм хаалбыт эбит. Кинилэри кытта экиннэ да тустубакка хаалбытым.

[Салгыта бэчээтүннэ.]

Снэр-майгы тематыгар

КИИТИТТЭН КӨРӨЛЛӨР

Биллгин чапчыллаларын даданы, өлөһөрүнэн даданы киһи барыта тэгилт туһунаах дии саныыбын. Онуоха ону сүрүннээхчилэр киһинэ киһини сыһыаннара, ханнах даданы ордук балаһыаньанан туһанарынын таһаарбаттар, уочараттаах буоллабына, ону киһинэйдик, кырдык-тааһынан туһуһунарылар наада. Бэйэм сарин сыла-рыгар үлэ фронугар Кеморова куоракка сылдьыбытым, пенсионербын, үлэ аэтеранабын, хараба суохтар обществоларын чилиэнэбин. Быйыл сельсовет исполкома оттуур сиринэн хааччылабыта. Ону олоор бөлүөдүлүттэн икки көстөөх кирг анаабыттара.

Хадаар нэһилээгэр кырдыастарга, кыамматтарга оттуур сирдэрин оҕустаралларыгар бири тракторы анаабыттара, үлэни кыйаабыт өртүбүт улаханнак сэргэх-сийбиди. Ол трактор үлэтин уочарат быһытынан арендаһааччылары салаааччы М. М. Мартынов сүрүннүүтээх этэ. Киниэхэ кийэ сылдьыбыллар уочаратынан оҕустаттардыт дьон буолбута, онон испиһиккэ туруоралларыгар көрдөспүтүм. Ити кэмтэн уһун бириэмэ аспыта. Күүтэ сатаабытым, уочаратым кэпсэ быстыбатаба. Ыксаан, бэйэм үлэни кыйааба буо-

ламмын, оройуон киһигэр үлэһини оҕолорбун, аймах-тарбын өрөбүллэргэр, өлөһ айданынаа, үгүһү-рулунунан ысыртаран оҕустардым, кэбидиккэр-дидим.

Кырдыастарга, кыамматтарга, агардастарга оттуур сирдэрин оҕустаран бизэбиди сеп. Онно киһи тугу да дьибэт, Саамый кыйааба кэбидик саапар үлэһиттэригэр, ол киһигэр исполком председателигэр уонна секретарыгар, эдэр, кыаннаахха айылаах. Никотерабын, хараба суохтар обществоларын чилиэнэбин. Быйыл сельсовет исполкома оттуур сиринэн хааччылабыта. Ону олоор бөлүөдүлүттэн икки көстөөх кирг анаабыттара.

Бу хом санаабытын инни-китин, баар, эдэр ыччаттарга урук буоларай дьон суруйабыт.

П. КАРПОВ,
үлэ ветерана.

БАРҔА БАҔЫЫБА

Маһы таһастыыр комбинат үлэһитэ Николай Николаевич Местников докумуоннардаах уонна харчылаах косметичкабын сүтэрэн кэбистиппин буолан тизэрибидиттэн муһура суох уордубут, кыйаах маһынаахпын билбэт буола долгуйдубут. Сбериассаттан харчыбын устан ылан бараммын дьибэр интернет-оскуолаа тахсан иһэн араа

суолга түһэриппин. Үтүө санаалаах, бары советскай дьон курдук, дьонго үчүгэйи, уорүү-дээһи эрэ онорор сизэ-дээх-майгылаах Н. Н. Местников курдуктар кэкилэрэ хагыы, эбиллэ туралларыгар баарыбыт.

С. В. НИКОЛАЕВА,
сүтүктээх,
А. И. ЗАХАРОВА,
киһи ийэтэ.

ТУРИСТАР ЫЛЛЫКТАРЫНАН

Манна топографическай картаны устууга Дьячковский Юра, капитаннар араас болпурустарга элпэтиһэллэр. Софронов Сергей, азмутуһан хаамыта Егорова Пята ордук үчүгэйди кытыннылар, оттон Пахомова Маша, медицинскай биллгэ-көрүүтэ бэйэтин атабытар иккис миэстэни ылан, бийиги хамаандабытыгар олус наадалаах очколоры сурутарда. Түмүккэ кырлар сэттис, улахаттар бэйис миэстэлэргэ тигистибит.

Иккис күнгэ биридиннээн ориентирование буолла. Манна Маша Пахомова, барыта 76 кыыс кыттыбыттан VI миэстэни ылан, республика сүүмүрдэммит хамаандатыгар чилиэтинэн алыллына. Кини ону таһынан I спортивнай разряд нуорматын толордо. Эмиз бу көрүгэ Дьячковский Юра, ситиһилээхтик кытан, II спортивнай разряд нуорматын толордо. Атын

оҕолорбут бары кыахтарын толору арыан, спортивнай ориентированига республикага бири күүстээх хамаанда буоларбытын билгэттибит.

Үһүс күн «Төрөөбүт кыраайын төһө билэбин?» дьон конкурснай актири-наада этэргэ дылы, агардасты аатырдыбыт. Кыраларга Софронов Сергей, Пахомова Маша бастаагы миэстэни уонна республика кубогун ылымнар, улахаттарга Дьячковский Юра, Никулина Лилия иккис миэстэргэ табыстылар. Онон бийиги хамаандабыт бу көрүгэ эһил Россия финалыгар республика чилиэтин көмүскүү барар буолла.

Төрдүс күн туристическай техника этаптарын таһыта кырларбыт тактическай албаһы оҕороннор мөлгөх көрдөрүүлэнибит, дьигэр, бу бири саамый эрээр көрүмүт этэ. Улахаттарбыт улахан сыранан төрдүс миэстэргэ табыстылар.

Бэйис күн ориентирование эстафетага кырларбыт эмиз мөлгөһөн бизэбиди. Улахаттар уопаттар уонна кырларбыт эстафеталарыгар иккиһинэрэгэр үһүс миэстэнн ыламмыт уопсай түмүккэ иккис буоллубут.

Турист уорүйэхтэрин көрүү сеп бастаагы күнүгэр сезаланан баран бүтэһик күн түмүктүннэ. Онно бийиги оҕолорбут бэрээдэктээх, дьигээх туристар курдук туттуулаах-хаптылаах буоланнар улахаттарбыт бастаагы, кырларбыт иккис миэстэлэнилэр.

Зачету таһынан конкурстарга эмиз ситиһилээхтик кытынныбыт. Ол курдук, эркин ханьатын таһаарыыга уонна туристическай эмблема конкурсулар иһин бастаагы миэстэлэри ыллыбыт. Уопсай түмүккэ бийиги туристарбыт улахаттар үһүс, кырлар төрдүс миэстэлэри ыллылар. Ити—бачумаах ситиһини.

Септ кэнигиттэн бийиккэ штатын көрүүн наада. Манна сааалар түмүлүннүлэр. Республика саамый күүстээх хамаандалары—Мэнэ-Хагалас, Олүөхүмэ туристарын тизиллэрин-тэрээһиннэрин көрө-көрө киһи ордук саныыр. Кинилэр туох баар балларын-туһаагарын, тизиллэрин-тэбиди-риннэрин барытын нуруот үөрдэригитин оройуоннаабы отдела анаан тэрийэр эбит. Олүөхүмэ Понордар дьибэрэгэр анал штат көрөннөр республикага кытта барытаах хамаанданы кыһыны быһа эрчи-лэлэр эбит. Бу хамаанда оройуон кураһатһыгар эрчилли эрэ быһытынан кыттар, республикага быһа барар.

Билибидинэн, дьобурбу-тунан даданы, эркилибиди-тинэн даданы баһытарбат эрээр итинни түгэниргэ сабыртытаран хааларбыт кыһылаах.

Түмүккэ бийиги бу сити-һиллэһитигэр төһүү буолбут интернет-оскуола директо-рыгар П. Н. Калачева уон-на чэпчэни атлетика тренери-гар Г. Ф. Нохтунскайга махталбын тизэрибиди-тин баарыбыт. Иккиһин даданы субэама бизэргэ, кэлэр кураһатһыларга сити-һиллээхтик кыттарбытыгар бөбө тизэһинэн буолаллары-гар бигэ санаалаахпыт.

Н. ПАХОМОВ,
хамаанда салаааччыта.

Сылааһааһы участвовай балыһанан Федорова Дария Егоровна аатыгар бэрлэбиди 096329 №-дээх боль-ничнай лис сүппүтүнэн дьигэ суоһунан ааһыллар.

Быйыл эдэр туристар уонна кырааһы үөртээччилэр ХХХIV республикатаа-зы септтарыгар бийиги оройуонмут чилиэти Чуралчытаабы интернет-оскуола ик-ки хамаандата көмүскүттэ. Септ бэрэ тэрээһиннээхтик, эрийсинлээхтик барда. Ман-на Саха сирин үһүс оройуоннарыттан барыта 28 хамаанда иккиһинэн түсү-һэн сэттэ күнү быһа күрээ билдэстилэр.

Кураһатһин ийи күннээх походтан сезаланна. Тури-стар туох баар, мөлүһүн барытын саныытыгар сү-гүн, ортотугар киргэ хомон, барыта сүүрбэттэн тахса километры өйөннөөн септ буолар сиригэр тийдиди. Айааһыт былаһын туһуар араас соруудахтардаах этаптары аастыбыт. Бу кө-рүгкэ бийиги хамаандалар-быт иккиһин ортоку сырыт-

Редакторы соаб. С. А. ПОПОВ.

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапчы, ул. Карла Маркса, 26 «а», ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отделы—21-265, общий—21-505.

«САГА ОЛОХ»

«НОВАЯ ЖИЗНЬ» — орган Чурапчинского района КПСС и районного Совета народных депутатов. Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты 54967. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж—4157 экз.

Чурапчинская районная типография Госкомиздата ЯАССР, с. Чурапчы, улица Карла Маркса, 26 «а»

№ ЗАКАЗА 92.